

Provinciale Staten
t.a.v. de Commissie Ruimte
Postbus 6001
4330 LA Middelburg

Grijpskerke, 2 februari 2026

Geachte leden van de commissie Ruimte,

Zoals in onze brief van 17 januari 2026 reeds aangegeven, willen wij graag met u meedenken.
Daarom hebben we wat feiten op een rij gezet:

Inwoners en toeristen

Aantal inwoners Walcheren: 115.000 – 120.000. Dit is het dichtstbevolkte eiland van Zeeland.
Daarnaast trekt Zeeland als geheel 3,15 miljoen toeristen per jaar, waarvan 27,6% verblijft in de gemeente Veere. Dat is 870.000 toeristen¹.

Dit is ook te zien aan het aantal (mini)campings:

De gemeente Veere, met een landoppervlakte van 103,09 vierkante kilometer² telt:

170 minicampings

30 reguliere campings

En naast 70 hotels en pensions, diverse B&B's, groepsaccommodaties, diverse gebieden met strandslaaphuisjes, en ligplaatsen in jachthavens³.

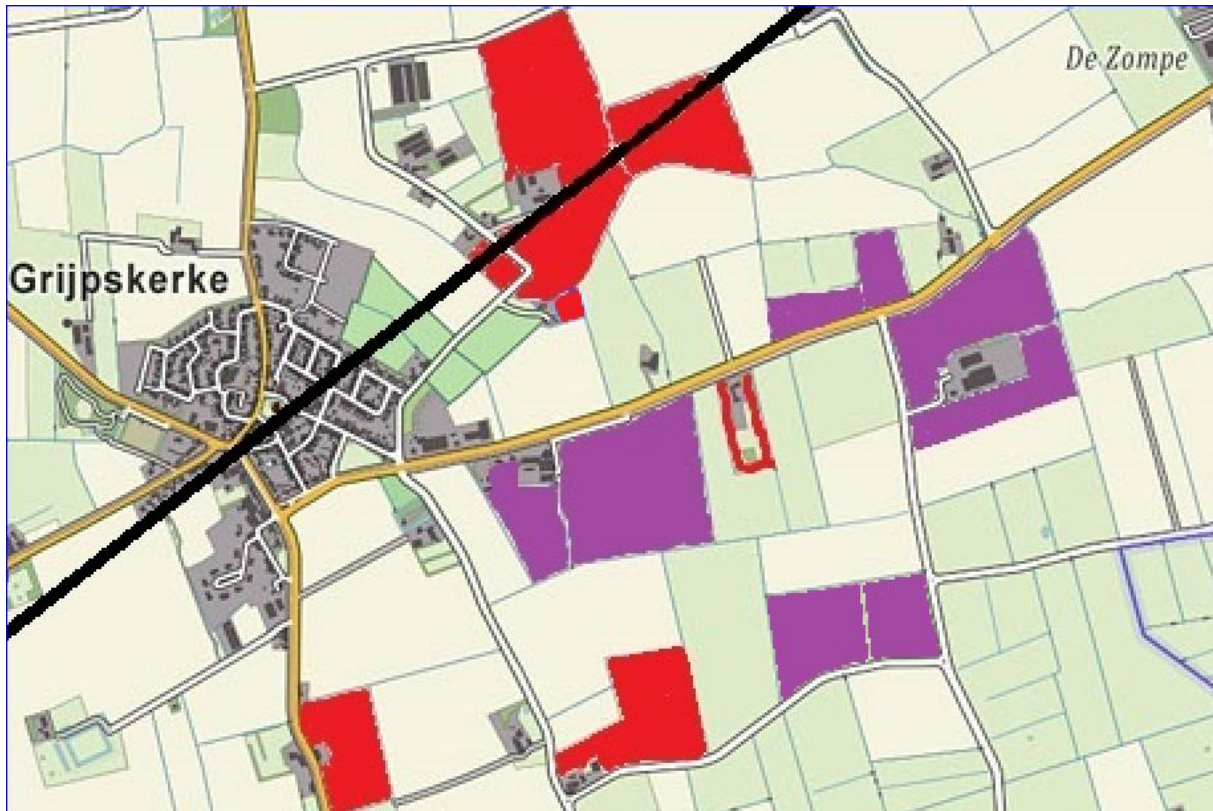
De stranden van Dishoek en Zoutelande alsmede de grote vakantieparken net achter de kust vallen ook in het laaggebied N3, terwijl dit gebied het hele jaar door een belangrijk gebied voor toerisme is.

Met 170 minicampings in de gemeente Veere, is de concentratie van deze campings enorm hoog. Er kan gesteld worden dat er per vierkante kilometer een minicamping te vinden is. Dit komt ook wel overeen met de perceelgrootte van de agrarische bedrijven. De gemeente Veere kent veel bedrijven met relatief kleine percelen. De minicamping is voor de agrarische ondernemers en voor de gemeente Veere een belangrijke bron van inkomsten. Op de minicampings wordt vooral gekampeerd in tenten, al dan niet in combinatie met een caravan of camper. De impact van laagvliegende helikopters (geluid, luchtverplaatsing) op deze constructies is enorm. Campingtoeristen zullen wegblijven uit het laagvlieggebied. Niemand zit te wachten op een beschadigde of weggeblazen kampeeruitrusting. Bovendien komen veel toeristen ook naar de minicampings voor de rust en ruimte en het buitenleven. Laagvliegende helikopters zullen de rust verstoren, en de toeristen verjagen naar plaatsen buiten het laagvlieggebied.

Daarnaast kent de gemeente Veere een groot aantal gewone campings, vakantieparken en hotels. Hoewel de impact van laagvliegende helikopters op de veelal stenen onderkomens iets minder heftig is, zal ook hier veel overlast worden ervaren door de toeristen.

Er wordt op Walcheren heel veel gefietst, door toeristen en door de jeugd die naar het voortgezet onderwijs in Middelburg of Vlissingen gaat. Daarnaast heeft de gemeente Veere een enorme

hoeveelheid paarden. In bijna iedere B-weg staan wel 2 of meerdere paarden (zie bijlage 1: NPRD Veere alle paarden en koeien N3). De paarden blijven in het weideseizoen dag en nacht op de weide. De weiden met paarden en rundvee liggen dicht bij elkaar, zoals ook te zien is op onderstaande figuur:

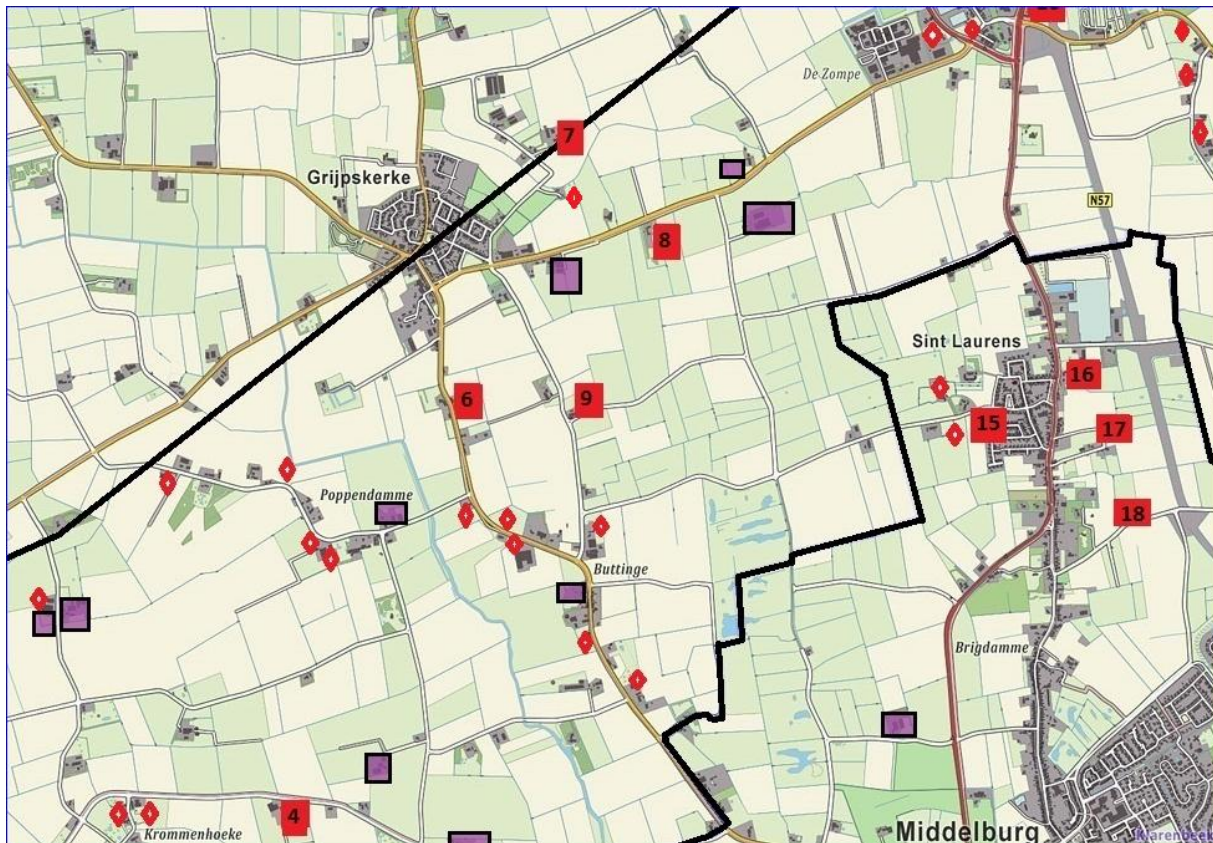
Figuur 1: Weidegebied rondom Grijpskerke. Boven de zwarte lijn wordt niet gevlogen, onder de zwarte lijn wordt wel gevlogen. De rode gebieden zijn paardenweide, de paarse gebieden zijn rundveeweide.

De combinatie van een overvol eiland en op hol slaande paarden (vanuit de weide, vanaf het erf of op buitenrit) is levensgevaarlijk! Een ieder kent wel de foto's van auto's die zwaar beschadigd zijn nadat er een paard tegenaan is gerend of op de motorkap of het dak van de auto is terecht gekomen. Materiële schade is te vergoeden, maar letsel aan mensen (automobilisten, voorbijgangers of eigenaren van de dieren) is vaak niet in geld uit te drukken. Een verkeerde trap van een paard kan een mens zeer ernstig of zelfs dodelijk verwonden. Daarnaast zijn er ook nog diverse stallen met rundvee en jongvee. Runderen (zowel de melkkoeien als de vleeskoeien als de jonge stieren) vertonen hetzelfde vluchtgedrag als paarden. Ook hier geldt: een trap van een dier dat in paniek is, kan fatale gevolgen hebben.

De laagvliegende helikopters vormen een groot risico voor mens en dier en zullen de toeristische sector in de gemeente Veere enorm hard raken.

Afstand stedelijk gebied tot de grens van het laagvlieggebied N3.

Het eiland Walcheren is niet heel groot. De afstand vanaf de haven van Veere tot de kust bij Zoutelande bedraagt slechts 14 kilometer⁴. Midden op Walcheren ligt de stad Middelburg. Het Ministerie van Defensie heeft zelf een grens voor het laagvlieggebied getrokken volgens onderstaande figuur:

Figuur 2: Uitsnede uit bijlage 1. De smalle doorgang tussen stedelijk gebied en de noordgrens van laagvlieggebied N3, met de bovenste zwarte lijn die de grens van het laagvlieggebied markeert volgens het NPRD van 19 december 2025.

De afstand in vogelvlucht tussen de noordzijde van de stad Middelburg tot de grens van het Vlieggebied bedraagt slechts 3,6 kilometer. De afstand vanaf Sint Laurens tot de grens van het laagvlieggebied is slechts 2,3 kilometer. Juist in deze strook liggen grote paardenhouderijen (roodgemarkeerd met cijfer) en rundveestallen (zwart omrand en paars gemarkeerd) en meerdere kleinere paardenstallen (rode ruitjes).

De afstand vanaf de stallen van de Kreekrug tot de stallen van de eerstvolgende paardenhouder bedraagt slechts 300 meter. De afstand vanaf de stallen van de Kreekrug tot de stallen van de eerstvolgende grote melkveehouder bedraagt slechts 585 meter.

De situatie in dit gebied is onwerkbaar voor de piloten. De stallen liggen erg dicht bij elkaar. Het vliegen met meerdere helikopters laag boven de grond zorgt voor veel luchtverplaatsing, geluid en trillingen, wat onrust in de stallen veroorzaakt. Voor mens en dier zal dit gevaarlijke situaties opleveren. De dieren willen weg van die situatie. Loslopende dieren zullen elkaar en de mensen die er tussen lopen, verwonden. Dieren die op dat moment vast staan aan een touw voor verzorging, zullen zich losrukken en zichzelf en mogelijk ook de verzorger verwonden. Laag vliegen en voldoende afstand houden tot de stallen is onmogelijk, omdat ze zo dicht bij elkaar zijn gelegen.

Maar nog belangrijker: Waarom zou Defensie het risico nemen om over deze smalle strook met veel stallen met grote grazers te vliegen? Er ligt achter Middelburg hooguit een stukje van 25 vierkante kilometer (5 bij 5 vierkante kilometer tussen Grijpskerke, Meliskerke en Koudekerke) waarover nog gevlogen kan worden. En ook in dat gebied zitten diverse grote paardenhouderijen en rundveestallen. De gemiddelde cruise snelheid van een helikopter is 150 tot 260 kilometer per uur.

Dat betekent dat bij de laagste cruise snelheid, het gebied al binnen 2 minuten is doorkruist. Wat voegt dit kleine stukje dan toe aan het gebied N3 dat 2798 vierkante kilometer ⁵ groot is?

Er wordt nu regelmatig met helikopters van Defensie precies over het terrein van de Kreekrug gevlogen (grens laagvlieggebied). Deze helikopters vliegen alleen en op hoogte (min 45 meter volgens <https://www.defensie.nl/onderwerpen/vliegbewegingen/geluidhoeveelheid-en-vlieghoogten>). De impact op de paarden is zeer gering. Ze kijken op, maar vertonen geen stress. Dit zal zeker wel het geval zijn als er meerdere helikopters achter elkaar over het terrein vliegen of als de vlieghoogte wordt verlaagd.

Onderstaande vonden wij op de website van de provincie: www.zeeland.nl

Wat zijn de gevolgen als Zeeland laagvlieggebied wordt?

Helikopters mogen zo laag vliegen als voor het oefenen noodzakelijk is (tot net boven de grond). Als de plannen doorgaan mag in het laagvlieggebied in Zeeland straks maximaal 500 uur worden gevlogen. Het gebied waar straks geoefend kan worden bestaat bijna de hele provincie Zeeland, behalve stukken langs de kust van Walcheren en Schouwen-Duiveland (Natura 2000-gebieden).

Uit onderzoeken blijkt dat laagvliegen met helikopters in Zeeland lang niet overal mogelijk zal zijn, omdat het niet veilig is of schadelijk kan zijn voor inwoners en natuur. Vliegen mag bijvoorbeeld niet boven stedelijk gebied, niet bij hoogspanningslijnen en niet boven grote groepen mensen.

De Provincie wil graag samen met gemeenten en iedereen die er belang bij heeft in gesprek met Defensie, zodat we samen een gedetailleerde kaart kunnen maken voor de invulling van het laagvlieggebied. Zo krijgen we duidelijk waar en hoeveel er gevlogen gaat worden en wat de overlast dan gaat betekenen.

Wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat de grenzen van laagvlieggebied N3 door het Ministerie van Defensie zijn getrokken op basis van het aantal inwoners in Zeeland. Naar onze mening is er onvoldoende rekening gehouden met het toeristisch karakter en de grote hoeveelheid paarden en runderen in de gemeente Veere. Gezien de relatief kleine oppervlakte van de gemeente Veere ten opzichte van het laagvlieggebied N3 en de grote risico's die het laagvliegen in deze regio met zich meebrengen, vragen wij het Ministerie om de grens van het laagvlieggebied N3 te heroverwegen.

Met vriendelijke groeten,

■■■■■■■■■■ en ■■■■■■■■■■

Bronvermelding:

1: <https://www.zeeland.nl/inzeeland/najaar-2022/zeeland-cijfers>

2: kadastralekaart.com/kadastrale-gemeenten/VRE00?srsId=AfmBOopN8bPIrlo5xXxZEYQIRUXChLDV932EN4Hbl2hnOq3oCqzni1nz

3: Gemeentebld Gemeente Veere, nr 188769, 1 mei 2025;

4: afstandmeten.nl/

5: Nationaal Programma Ruimte voor Defensie *Ruimte voor vrede, veiligheid en bescherming*, 19 december 20225